

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**RECONSTITUIREA ISTORICĂ.
OBSERVAȚII PRIVIND
SITUAȚIA DIN BULGARIA,
REPUBLICA CEHĂ ȘI
POLONIA**

material documentar

mai 2022

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa: <http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studii?par1=2021>

Documentare și sinteză: Sebastian Simion
Șef birou - Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: sebastian.simion@cdep.ro

Considerații introductive

Reenactment-ul ca promovare a culturii istorice

Practicat ca hobby sau ca modalitate de petrecere creativă a timpului liber, *reenactment-ul* istoric are și o dimensiune educațională. În privința definițiilor și interpretărilor – diverse și numeroase – aceea dată de guvernul britanic definește reconstituirea istorică drept „orice prezentare sau alt eveniment desfășurat cu scopul de a reproduce un eveniment din trecut sau care ilustrează un comportament dintr-un anumit moment sau perioadă din trecut” (într-un document care privește indirect termenul, reglementând modalitățile de reducere a criminalității):

„Historical re-enactment” means any presentation or other event held for the purpose of re-enacting an event from the past or of illustrating conduct from a particular time or period in the past; “museum or gallery” includes any institution which

(a) has as its purpose, or one of its purposes, the preservation, display and interpretation of material of historical, artistic or scientific interest; and

(b) gives the public access to it.

Din această perspectivă, *reenactment-ul* este o re-creare, o reconstituire a trecutului care implică aspecte - militare și non-militare - de aproape orice fel și privind cele mai diverse epoci; în sensul de mai sus, termenul este similar celui de *living history* sau simulare vieții în alt timp (reconstituirile de evenimente sunt doar o nișă, fiind implicate și arheologia experimentală, experimentele imitative relativ la modelele comportamentale culturale din trecut etc.). Termenul poate fi utilizat în sens larg sau în sens limitat (în principal de către asociațiile culturale de reconstituiri istorice, preocupate de anumite perioade/ epoci istorice).

”La noi în țară toate grupurile sau asociațiile de reconstituire istorică pe antichitate reproduc și elemente de viață civilă (de zi cu zi) și militară (tabere militare, demonstrații de luptă sau reconstituirea unor bătălii), de cele mai multe ori fiind

“utilizate” aceleași persoane, atât în tabăra civilă (meșteșugari) cât și în luptele reconstituite.”¹

În ceea ce privește dinamica cronologică a fenomenului, se consideră că a apărut în anii 1961–1965, în contextul comemorării centenarului Războiului Civil din SUA, de la acel moment numărul *reenactorilor* fiind în continuă creștere. În Europa, în 1968, a luat naștere prima asociație de reconstituire istorică, în Anglia, numărul *reenactorilor* din Marea Britanie fiind astăzi de peste 20.000 - cuprinși în peste 400 de asociații de profil. Cehia are peste 400 de grupuri și asociații, Polonia peste 700 (alte date referențiază cca. 500) etc. În ceea ce privește standardele și rigoarea reconstituirilor, organizațiile sunt *farb* (*far be it from authentic*/ departe de a fi autentici – calitatea materialelor și accesoriilor este departe de autenticitate), *mainstream* (autenticitatea este utilizată pentru public și pentru evenimentul în sine, materialele utilizate și modalitățile de procurare manufacturieră putând fi/ fiind moderne; au un grad înalt de autenticitate, în limitele unor concesi mai mult sau mai puțin vizibile publicului comun dar sesizabile cunăscătorilor și *pundits*-ilor) și *progresiști* (care apreciază autenticitatea istorică integrală, fac apel la cercetarea științifică detaliată a epocii și reproduc fidel piesele reconstituite, vestimentația, activitățile și modul de viață). În România *reenactment-ul* istoric este relativ recent - în ultimul deceniu au apărut *reenactori*, asociații de reconstituire istorică, proiecte muzeale sau persoane fizice care reconstituie diverse aspecte din perioada antică. Cu mici excepții, sunt reconstituite mai mult aspecte civile și militare aparținând civilizațiilor geto-dacică și romană. Numărul *reenactorilor* este în continuă creștere, aceștia fiind prezenți în diverse medii: școli, muzee, conferințe, simpozioane, cercuri de arheologie, zile ale orașelor/ municipiilor, festivaluri, târguri de artă, expoziții foto, emisiuni tv, presă, radio și internet². În legătură cu [autenticitatea](#), o reconstituire istorică de calitate trebuie să urmărească patru stagii obligatorii (pentru reconstituirea de piese arheologice, vestimentare etc): tehnica de execuție, materialul din care este realizat, forma și dimensiunile finale. Fără respectarea tuturor acestor patru noțiuni, o piesă reconstituită, replică după una arheologică, nu se poate numi autentică. În acest sens, un *reenactor*

¹ ARDELEANU Marius, [OBSERVAȚII PRIVIND REENACTMENTUL ȘI REENACTORUL ANTIC DIN ROMÂNIA](#), 2017, ARHEOVEST, nr. V 2

² ibidem

autentic ar trebui să dețină toate piesele și accesoriile vestimentare, piesele de armament realizate numai dacă au fost parcurse, pentru fiecare piesă din costumație, toate cele patru principii de bază enunțate mai sus. Este o chestiune de standard a asociației/ *reenactorilor* și nu reprezintă o problemă de reglementare/ legiferare. Utilitatea poate veni mai puțin din formalizarea normativă cât din redactarea de ghiduri și orientări practice, cu consultanță științifică (institute, muzee, programe academice etc.).

***Reenactment-ul* istoric ca auxiliar educativ**

În acest sens, reconstituirea istorică privește mai ales recrearea unei scene (sau episod istoric) de o manieră cât mai autentică posibil (de obicei de către un grup de oameni, entuziaști ai fenomenului în sine dar și specialiști sau experți, eventual activând în cadrul unor muzee). Reconstituirea în scopuri educaționale utilizează experiența participării culturale (la un eveniment cu implicații culturale) complementară dimensiunii sociale a evenimentului (într-un anumit sens este educație identitară dar și socializare culturală). Metoda în sine a devenit populară (fiind înființate cluburi mai mult sau mai puțin de „istorie”, în sens larg) și „specializată” (diversele cluburi specializându-se în evenimente de nișă - activitatea unei anume legiuni romane ([Legio XIII Gemina Martia Victrix](#), pentru a veni tot cu un exemplu din America de Nord), colonizarea franceză în America (1741-1761).

***Reenactment-ul*³ istoric ca edutainment**

Reenactment-ul istoric poate fi privit și ca o formă specifică de „educație pentru adulți” (*edutainment-ul* - concept inventat de ilustratorul american Peter Catalanotto în anii '90, la unul din cursurile sale de *creative writing* și ilustrare - poate fi utilizat în a descrie reconstituirea istorică de evenimente; specializarea anglofonă, proprie industriilor culturale mature, a definit ulterior și „gamification-ul”, inclus unei semantici complementare). Evident, reconstituirea istorică a unor evenimente marcante are o

³ Termenul este dificil de tradus în limba română, fiind și reconstituire în implicând o conceptualizare mai largă.

tradiție „istorică” în sine (fiind practică încă din Antichitate, prin recompunerea - în arenele romane, spre exemplu - a unor episoade eroice ale trecutului propriu – războaiele punice, luptele galo-romane, campaniile lui Alexandru Macedon etc. scopul fiind aproximativ identic – conservarea identității civice și distracția populară). A combina educația cu *entertainment-ul* a devenit o tendință națională în SUA, după ce [John Dewey](#) – filozof, pedagog și educator – a încurajat metodele alternative în a promova învățarea la clase. Utilizarea scrierilor, filmelor, muzeelor interactive, jocurilor de societate, reprezentărilor plastice ș.a.m.d. a devenit parte a procesului de educare, inițial în instituțiile formale și, ulterior, în afara acestora. Grupuri și categorii sociale plurale în SUA, UE, UK, Africa etc. au devenit implicate în această formă de educație „pentru mase”, cu acoperire din ce în ce mai diversă (evenimentialul istoric este probabil partea cu notorietatea cea mai bună, însă *edutainment-ul* are utilizări și în familiarizarea grupurilor/ indivizilor cu probleme sociale importante – de la educația sanitară la cea ecologică).

Observații privind situația din Bulgaria, Republica Cehă și Polonia

Reconstituirea istorică nu este reglementată în sens juridic (standarde, norme și alte rigori legale). Asociațiile și organizațiile de profil se pot constitui în baza cadrului legal existent cu privire la fundații, asociații și organizații non-profit (în cazul în care legislația privind organizațiile/ fundațiile de utilitate publică enumeră scopuri care pot descrie activitatea unei astfel de entități, dedicate reconstituirilor istorice, poate fi utilizat și un astfel de instrument legal).

În **Bulgaria**⁴ nu există o legislație specifică privind doar asociațiile dedicate reconstituirilor istorice. Cu toate acestea, astfel de asociații pot depune o solicitare pentru recunoașterea statutului de asociație de utilitate publică, dacă consideră necesar (scopul fiind unul cultural-civic, circumscris cadrului legal). În acest caz trebuie respectate prevederile

⁴ [Fenomenul reconstituirilor istorice](#) ca dinamică cronologică - apare în anii 1990, după 2000 se remarcă o creștere a numărului *reenactorilor* și activităților (trendul fiind ascendent și după 2010, cu o perioadă de stagnare pe perioada pandemiei).

legale privind aceste asociații ([Legea privind entitățile non-profit](#)) în beneficiu public, și anume:

- în cazul asociațiilor - un număr minim de membri fondatori (7 persoane sau 3 entități legale), un sistem de management pe două niveluri (un organ reprezentativ și unul executiv - care poate fi colectiv sau unic). Prin lege, asociațiile de utilitate publică au un organ colectiv/ deliberativ (minim 3 persoane) și o echipă de management (3 persoane) sau un administrator unic (1 persoană).
- [în cazul fundațiilor](#), acestea pot fi înregistrate de minim 3 persoane (considerate ca formând și organul colectiv fondator); acesta se poate intitula Consiliu, Consiliu de Onoare sau Consiliu de Administrație. Structura unei fundații: organul colectiv (consiliul de onoare sau consiliul de administrație) – fundațiile private nu au nevoie de o astfel de structură. În afara consiliului există un executiv/ board director (3 persoane) sau un administrator unic (după cum se decide intern).

Bilanțul activităților și justificarea cheltuirii resurselor sunt obligatorii (în cadrul obiectivelor menționate legal: dezvoltarea/ promovarea societății civile, valorilor spirituale, participare civică, guvernare, promovarea culturii, științei și toate celelalte misiuni/ obiective recunoscute de lege). Avantajele organizațiilor non-profit: au un regim de impozitare preferențial, pot primi donații (și scutiri de impozite), au posibilitatea de a aplica pentru finanțări publice (în cadrul unor programe culturale, de exemplu la nivel de municipalități), au un regim preferențial în închirierea de proprietăți municipale.

Nici **Polonia** nu are o legislație special dedicată reconstituirii istorice, organizațiile în acest domeniu pot aplica pentru constituirea unor entități de interes public/ de utilitate publică, în condiție [legii](#) (Legea privind asociațiile de utilitate publică și voluntariat). Conform articolului 4 - punctul 4 - din legea menționată, cultivarea și diseminarea tradiției naționale și culturale poloneze precum și campaniile de conștientizare în acest sens se circumscriu sferei interesului public - prin urmare, o entitate dedicată *reenactement-ului* istoric poate aplica pentru un statut de asociație de utilitate publică. Conform prevederilor

art.4a și art.4b aceste entități vor trebui să publice în forma prevăzută de lege informații publice legate de activitățile lor. Legea reglementează și cu privire la posibilitatea cooperării acestor entități de utilitate publică cu administrația publică (locală sau centrală) în sensul participării la programe (culturale) și obținerea de subvenții (în baza programelor agreeate cu municipalitatea/ administrațiile locale etc); în astfel de situații programul în baza căruia se stabilește parteneriatul trebuie să respecte cerințele legii.

Lista problemelor tipice în relațiile RN cu instituțiile publice include: serviciul sanitar și epidemiologic (starea de păstrare, fabricare și servire a alimentelor în taberele istorice - legea nu face nicio distincție pentru taberele istorice - cerințele sunt cele solicitate restaurantelor, de exemplu); fiscal și solicitarea existenței caselor de marcat; poliția este reticentă la reconstituirile istorice care implică arme/ replici de arme de foc; reticența instituțiilor de a colabora cu grupuri informale care nu sunt înregistrate oficial ca ONG-uri; tendința oficialilor locali (primării) de a monopoliza „serviciile” *reenactorilor* și declanșarea unor adversități locale dacă aceștia (RN) extind colaborarea și cu primăriile/ municipalitățile altor județe; tendința de a considera *reenactment-ul* ca fiind concurent în programele de cultură-divertisment, cu costuri mai reduse decât cele promovate de autoritățile locale. În mod analog, muzeele tind să fie condescendente față de *reenactori*, care pot înființa „muzee temporare” interactive, considerate de public ca fiind mai bune decât experiența tradițională a muzeului. Politicienii locali folosesc, uneori, evenimentele de reconstituire pentru autopromovare, campanie electorală sau propagandă, ceea ce provoacă un anumit nivel de adversitate din partea *reenactorilor*.

În dimensiunea pozitivă, în Polonia există multe exemple și sfere de cooperare la nivel local/ instituțional: *reenactorii* apar frecvent în școli cu lecții de „istorie vie”, de obicei fără nicio gratificație financiară; trebuie remarcată apoi deschiderea unor locuri de muncă în regiuni sărace (municipalitatea Jomsborg-Wolin, în colaborare cu Oficiul local de ocupare a forței de muncă a oferit locuri de muncă temporare dar și oportunități de formare profesională pentru șomeri în acest domeniu al reconstituirilor, concept preluat de la danezi - companiile Danfoss/ Grundfos); marșul medieval Grunwald, cu traseul său prin

mai multe județe, a inspirat crearea unei scheme de finanțare interjudețene, care a reunit 8 jurisdicții; reconstituirea populară a Bătăliei Grunwald din 1410 a dus la înființarea Muzeului Bătăliei de la Grunwald într-o zonă rurală foarte săracă, fără instituții sau afaceri semnificative până în acel moment.

În Republica Cehă – reconstituirea/ *reenactment-ul* istoric poate fi promovat prin intermediul unei/ unor asociații non-profit, cu respectarea [cadrului legal](#). Condițiile de înregistrare sunt cele stabilite de lege (un comitet fondator alcătuit din cel puțin 3 persoane, o persoană de minim 18 ani desemnată ca împuternicit juridic, un statut – depus în dublu exemplar la autoritatea competentă de înregistrare (ministerul de Interne/ Oficiul de Statistică, în acest caz). Obligatorii sunt: denumirea asociației, sediul social, scopul activității (în cazul de față reconstituirile istorice *reenactment-ul* istoric) organele asociației/ modul de formare al acestora și desemnarea persoanelor care reprezintă asociația; alte dispoziții privind filialele, dacă acestea sunt înființate sau urmează a fi înființate și dacă sunt autonome în activitățile derulate; principiile de management organizațional. În conformitate cu obiectivele activității lor, asociațiile au dreptul de a se adresa autorităților statului și pot încheia acorduri de cooperare cu alte asociații non-profit. Legal asociațiile dedicate culturii „reenactment-ului istoric” pot obține [sprijin de la bugetul de stat](#) ca orice organizație non-profit înregistrată.

În general, grupurile dedicate reconstituirilor istorice nu au toate statutul de asociații non-profit (și, în mare măsură, nici nu urmăresc acest lucru, care impune rigori legale). Însă participă la astfel de programe, nu puține, sponsorizate de companii private și de municipalități - evenimentele promovate fiind extrem de populare. Spre exemplu, un portal care colectează date cu privire la astfel de grupuri și evenimente - [sermiri.cz](#) / Republica cehă – afișă un total de 439 de grupuri și asociații înregistrate și 11.853 de evenimente din această [zonă de interes](#).

În ceea ce privește interesul pentru istoria publică, acesta poate cuprinde instituții și organizații profesionale sau profesionalizate în mare măsură (spre exemplu, rolul femeii

în istorie și în promovarea și practicarea istoriei [reunește asociații profesionale de notorietate consolidată](#)). Ca o paranteză, istoria publică este în sine un fenomen care aglutinează organizații trans-naționale și publicuri naționale (existând și [federații internaționale dedicate](#)), în afara fenomenului reconstituirilor istorice.

Țara	Asociații / organizații	Observații
Bulgaria	PROJECT LAZARUS este una din platformele cele mai cunoscute în promovarea reconstituirilor istorice din Bulgaria (alături de aceasta există aproximativ 20 de organizații „Traditsya” implicate în evenimente de acest tip în orașele în care își au sediul; organizația umbrelă este reprezentată de Societatea Națională Tradiția).	Reconstituirile istorice sunt preponderent centrate pe epoca medievală și modernă, ceva mai puțin pe antichitate.
Republica Cehă	Există un număr de 439 de grupuri și asociații înregistrate (peste 11.853 de evenimente). Organizații reprezentative: Argyll Bratislava (Republica Slovacă înregistrată cu activități și în Republica Cehă) tematică: normanzii - sfârșitul secolului al XII-lea / Scoția - mijlocul secolului al XVIII-lea. Bakchus - Muzică medievală Brno - Muzica medievală, renesanțistă, baroc; Castra Romana - Roma Antică; Civitas Pragensis reconstrucția vieții militare și de zi cu zi în timpul războaielor huzite din 1419 – 1434; Bukovík Prostejov – mica nobilime 1300-1330 în țările noastre.; Dubia Fortuna Brno – dedicată evenimentelor publice și private; Elthin (Pilsen) - muzică medievală din a doua jumătate a veacului al XIV-lea;	Practic, reconstituirea istorică este integrată industrii culturale , fiind promovată în evenimente cu public (serbări, o serie de programe derulate de municipalități sau de organizații non-profit). Multe dintre aceste evenimente sunt sprijinite de municipalități, cu programe aprobate de deliberativul local.

	Florén Praga - mijlocul secolului al XIV-lea; Societatea istorică Kirri Olomouc (epoca husită) dedicate programelor pentru tineret, filmelor și spectacolelor; Kancioneta Tábor, Česdké Budějovice, Kladno, Rakovník – dansuri populare europene din Evul Mediu; La Grace Lumea Marii / replici istorice de nave din secolul al XVIII-lea / living history și navigație; Malberg - companie de scrimă și teatru (Malenovice) – goticul superior din Boemia și Moravia; Non Sancti Olomouc - predarea scrimei de secol XV (cu sabie lungă), meșteșuguri, sepctacole pirotehnice; Poustevník Brno – teatru, scrimă, dansuri de epocă, viața din perioada culturilor gotică și renașcentistă; Tenebra - Olomoučtí šermíři Olomouc / tabere istorice Torax Kladno, goticul secolelor XIV-XV; Von Macenau Zlín istoria militară, Armata Austriei și Ungariei din anii 1930, Evul Mediu, Al Doilea Război Mondial, luptele de partizani); Vran Boemia de Sud și Centrală - istoria Cehiei în general	
Polonia	Prima mențiune a unui <i>reenactment</i> istoric datează din 1967 (1000 de ani de la fondarea statului polon). Conform unei evidențe din 2012 numărul <i>reenactorilor</i> depășea 500 / implicând 100.000 de persoane.	În 2010, celebrarea a 600 de ani de la bătălia de la Grunwald a implicat un număr mare de <i>reenactori</i> și evenimente cu public numeros – sprijinul a venit de la Guvern, Președinție, Banca Poloniei și de la

		posturile naționale de televiziune. Un proiect de lege adoptat la 5 ianuarie 2011 a modificat Legea privind armele și munițiile, abordând în mod specific fenomenul reconstituirii istorice și permițând utilizarea replicilor și a focurilor de armă <i>blank</i> (cartușe oarbe). De asemenea, după această dată au fost inițiate și programe de granturi - lansate de organismele guvernamentale (de exemplu, Centrul Național pentru Cultură) care listează evenimentele de reconstituire printre cele care se califică pentru finanțare publică.
--	--	--

BIBLIOGRAFIE /WEBOGRAFIE

Reconstituiri istorice în Europa - The complete list of medieval reenactment events in Europe

Parvanov, J., Georgiev, Y. 2022. Medieval live history: aspects and methods in the implementation of medieval historical reconstructions in Bulgaria

Ardeleanu, M. 2017 Observații privind reenactmentul și reenactorul antic din România, AREHOEVEST, V2

Karwacki, A. 2012. "Evaluation of Reconstruction." In: T. Szlendak (ed.). *Heritage in action. Historical reconstruction as a way of participation in culture.* (109-140). National Cultural Center: Warsaw.

Nowiński, J. 2012. "Reconstructions as Institutions." In: T. Szlendak (ed.). *Heritage in action. Historical reconstruction as a way of participation in culture.* (71-108). National Cultural Center: Warsaw.

Seremet S., 2000. Meetings on Indian Paths. Sun Bear's Assimilation of Spirituality in the Turtle Society. MA dissertation: University of Warsaw.

Szlendak, T. 2012. "Participants, recipients and places where they meet." In: T. Szlendak (ed.). *Heritage in action. Historical reconstruction as a way of participation in culture.* (7-70). National Cultural Center: Warsaw.